

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA LITERATURA TRADICIONAL DE LA CONCA DE BARBERÀ

Concepció BENET i MASSÓ

INTRODUCCIÓ

Tots els pobles, totes les ètnies, han desenvolupat un tipus de cultura pròpia que anomenem tradicional i que abarca realitzacions de tipus literari, musical, cinètic, plàstic, costums, creences, etc. La literatura tradicional forma part d'aquesta cultura creada per cada poble i que és transmesa oralment o visual, mitjançant la imitació; però només són literatura oral o tradicional les obres conformades literàriament pel contingut i la forma.

Allò que caracteritza la literatura oral és: que els documents es transmeten i s'executen per via oral, deixen d'existir quan s'acaben d'executar, i es realitzen imitativament, de vegades improvisadament segons un cànon literari de lleis estrictes i elementals.

L'existència d'un document folklòric és independent de la seva gènesi i la seva procedència, comença quan la comunitat el fa seu i la seva subsistència només serà possible si té un caràcter funcional precís. D'altra banda, quan la tradició oral de certs productes cessa definitivament, és impossible que es reprengui més endavant.

L'objecte d'aquest treball fou la recerca i catalogació de documents de literatura oral, i més estrictament, la realització d'un treball

de camp per tal d'esbrinar el sistema de gèneres etnopoètics vigents en una àrea determinada: la Conca de Barberà, i en una vila concreta: Montblanc. A partir d'aquest plantejament vaig començar la recerca que em duria a entrevistar a 14 persones, sis de les quals van proporcionar-me material vàlid. Cal esmentar que una de les informants és filla de Vimbodí on va viure fins que es va casar. Per tant, el seu repertori no pot ésser considerat montblanquí en el sentit estricte del terme, però l'aprofito pel fet d'ésser la informant que m'ha donat més material, per ser de la zona que em proposo d'estudiar: la Conca, i per ser veïna de Montblanc des de fa molts anys.

No obstant això, l'estudi no és prou exhaustiu i no es poden treure conclusions definitives sobre els gèneres vigents avui a Montblanc, però és una primera aproximació que el treball posterior haurà de concretar. Si no podem treure conclusions definitives és perquè:

a) El nombre de persones entrevistades no és prou gran i en conseqüència no suficientment significatiu.

b) El material recollit no és molt ampli degut a la dificultat de trobar informadors amb repertori. A aquesta dificultat cal afegir la problemàtica que representa enregistrar el document en una situació fora del context natural que l'origina. Si bé idealment s'hauria de recollir en una execució autèntica, és a dir, en la circumstància real de producció del document (una cançó de bressol quan es fa dormir una criatura, una rondalla quan s'explica als infants, etc.), això és pràcticament impossible i hem d'acontentar-nos amb una execució de tipus informatiu: la persona ens informa d'allò que feia. El document obtingut per aquests mitjans perd determinats valors que momés el context pot donar-li, l'informador no recorda coses que sap o li fa vergonya de dir-les, etc. Potser la descontextualització explicaria el fet insòlit de no haver trobat cap rondalla: explicar un conte a una persona gran es fa difícil, en canvi davant d'una criatura (situació natural) és fàcil. Encara que aquest podia ser un motiu, s'hauria d'estudiar detingudament les causes de la possible manca d'aquest gènere tan característic de la literatura tradicional.

Amb això no vull dir que el material recollit no tingui validesa o que sigui insignificant, ans al contrari: l'inventari dels documents és una tasca pacient i llarga, prèvia a qualsevol tipus d'estudi teòric, i necessari per tal d'arribar a conclusions generals.

ELS INFORMADORS

TERESA AUGÉ i BOADA, de 78 anys, nascuda a Montblanc el 29 de Maig de 1904.

MARIA AUGÉ i BOADA, de 74 anys, nascuda a Montblanc el 8 de Desembre de 1908.

JOSEP CALVET i CANELA, de 76 anys, nascut a Montblanc el 7 de Maig de 1905.

ESPERANÇA ESTRADÉ i FORÈS, de 85 anys, nascuda a Vimbodí el 6 d'Agost de 1896 on va viure fins que es va casar; d'aleshores ençà ha viscut a Montblanc. El seu repertori hem de considerar-lo procedent de Vimbodí ja que és allí on el va aprendre.

MARIA FOLCH i FERRAN, de 82 anys, nascuda a Montblanc el 12 de Juliol de 1900.

JOAN TORRELL i ESTRADÉ, de 54 anys, nascut a Montblanc el 30 de Març de 1928.

EL REPERTORI

Els textos que donem a continuació són transcripció exacta del material recollit a través de l'enregistrament, sense cap tipus de depuració literària i/o lingüística, tal com pertoca a un treball que pretén de tenir rigor científic.

1. TEXTOS RITUALS

Lo pare nostre major

Lo pare nostre major,
qui l'ha fet? lo criador;
Déu me diu que me'n adormi,
Déu me diu que me'n componga
d'aquell etern bon afici,
despulla-me'n de tot vici,
vestir-me'n d'un gran salici
per morir en caritat
el dia que io soc nat;

no us hei servit ni amat
mè que us he respectat,
lo món me'n té enfalagat
de gales i passatemp;
ia s'encontren los turments,
sinyor per enquesta costa,
sinyor deume'n la mà vostra
que sense l'ajuda vostra
no em puc tenir ni salvar,
quan l'ànima tindré salvada
és quan Déu me la reberà

Sant Antoni nat de Déu

Sant Antoni nat de Déu,
vos que sou confessor meu,
confesseu-me la meua ànima,
gardeu-me-la ben guardada
d'aquest foc tant alebrós,
del dimoni rigurós;
nostre Sinyor quan se va llevar,
amb la mà dreta es va senyar
i amb l'esquerra es va calçar
i a l'iglésia se'n va anar,
nou Maries va encontrar,
nou Maries que féu aquí?
bategem al fill de Déu,
quin nom li posareu?
nom sobre nom:
Salvador de tot lo món;
Pere, Pere, què portes aquí al barretet?
oli de crisma per a batejar Sant Joan Batista;
aquí a baix n'hi ha un caminet,
molt llarg i molt estret,
los salvats hi passaran,
los condemnats no podran;
qui dirà aquesta oració
al vespre i al dematí,
a l'infern no es podrà obrir.

Aquests dos textos han estat recollits d'Esperança Estradé, qui els aprengué de la seva àvia. El contingut posa de manifest un tipus de la religiositat popular, les creences de la qual, sovint allunyades de l'ortodòxia i dels dogmes, s'acosten al món de la superstició.

2. ENDEVINALLES

Dos torres altes,
dos miradores,
un guitamosques
i cuatro andadores.
(lo bou)

Un redondito,
un redondón,
saca dinero,
xec pom.
(l'anell)

Blanca sou sinyora,
blanca com la neu;
no es pot fer cap festa
que vos no hi sigueu.
(la sal)

Una cosa cosa,
que a tot arreu se posa
i a la mar no gosa.
(la neu)

Mi madre me regaló una casa,
sin puertas ni sin ventanas,
y cuando quiero salir,
hai de romper las murallas.
(lo poll quan surt de l'ou)

Tapete sobre tapete,
tapete del mateix pam;
per batxellera que siguis,
no l'endivinaràs mai.

(la seva)

Es verd i no és julivert,
és groc i no és safrà,
porta corona i no és capellà.

(la mangrana)

Una sinyoreta volta pel mercat
amb la cua verda
i el vestit morat.

(l'albergínia)

Los homes ho fan,
per les dones serveix;
quan entra fa mal
i quan surt no fa res.

(l'arracada)

Pelut de fora,
pelut de dins;
alça la pota
i posa-la dins.

(la mitja)

Recollides d'Esperança Estradé.

Un convent de monges blanques
pugen i baixen i es toquen les panxes,
(els fesols)

Significat: quan els fesols bullen a l'olla, pugen i baixen. Explicada per Maria Folch.

3. PROVERBIS

El Febrer,
de cap o de cua l'ha de fer.

Març, Marçot,
mata a la vella a la vora del foc
i a la jove si pot.

A l'Abril,
cada gota en val mil.

Al Maig,
cada dia un raig.

Al Juny,
la falç al puny.

Al Juliol,
ni dona ni caragol.

A l'Agost,
a les set ia és fosc.

Les criatures sense ossos,
porten les mares als fossos.

Significat: Avortar produeix la mort de la mare. Recollides de Maria Folch.

Per Santa Agueda
se sembra l'eufàbrega.

Qui cull les olives abans del Gener,
deix l'oli a l'oliver.

Recollides de Josep Calvet.

4. LA CANÇÓ

La cançó participa de dues vessants creatives: la musical i la literària. Encara que aquest treball tracti de literatura i per tant el que ens interessa bàsicament és el text, és evident que si només transcrivíssim la lletra ens deixaríem una de les parts que caracteritza el gènere, per la qual cosa incloem també la notació musical i donem així el document complet.

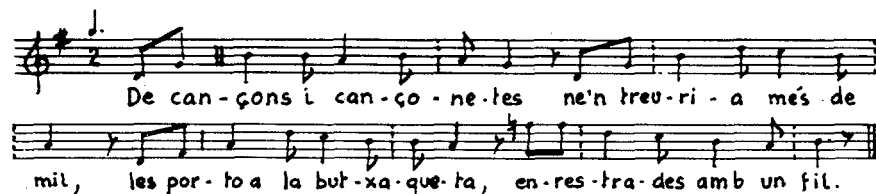
En la transcripció de les melodies hem seguit el sistema normal d'escriptura musical, tenint en compte algunes de les recomanacions que els experts fan sobre la notació de les músiques ètniques.

Així, utilitzem doble línia divisòria per a separar la frase musical, la línia simple per a la divisió de períodes i la de puntets per a les unitats rítmiques naturals. Quan les frases es presenten amb inici d'anacrusi el procés és el mateix, assenyalem però amb una doble barra petita l'anacrusi de la frase gran i amb una línia petita la de la semifrase.

L'acabament de cada conjunt melòdic l'indiquem amb doble barra; la darrera serà una doble barra final.

4.1. La Corrandà

La corrandà és una de les formes més creatives de la mètrica popular. La seva forma poètica és de procedència i de factura estrictament oral; consta de 4 versos habitualment heptasil·labs que utilitzen sempre dues rimes. En alguns llocs se'n diuen follies, a Mallorca reben el nom de glosa i al País Valencià el de coples.

De can-çons i can-ço-ne-tes ne'n treu-ri-a més de
mil, les por-to a la but-xa-que-ta, en-res-tra-des amb un fil.

De cançons i cançonetes
ne'n treuria més de mil,
les porto a la butxaqueta,
enrestrades amb un fil.

U - na ro - sa en tinc a l'ai - gua, i un cla - vell amb un tu -
pi; per a do - nar al meu no - vi quan vin - qui al de - ma - tí.

Una rosa en tinc a l'aigua,
i un clavell amb un tupí;
per a donar al meu novi
quan vingui al dematí.

Can - ta com - pa ñe - ro can - ta, can - ta bien i can - ta
fuer - te, que la ca - ma de mi ma - ca es - ta fon - da i no lo
sien - te.

Canta compañero canta,
canta bien y canta fuerte,
que la cama de mi maca
esta fonda y no lo siente.

Recollides d'Esperança Estradé.

Am un li va to - car U - na o - ca i a l'al - tre un ga - llot dels
bons i amb un con - ce - jal dels més ton - tos (mi vi - da) li
van to - car els pan - ta - lons.

Amb un li va tocar una oca
i a l'altre un gallot dels bons
i amb un concejal dels més tontos
(mi vida) li van tocar els pantalons.

Recollida de Joan Torrell.

4.2. La Balada

Des del punt de vista mètric, la balada és la cançó formada per un nombre indeterminat de versos isomètrics dividits en hemistiquis i disposats en tirades monorimes assonantades. El contingut és de tipus narratiu i descriu esdeveniments centrant-se en el seu desenvolupament essencial, per la qual cosa només hi ha en la balada els moments culminants de la història narrada.

Musicalment, les quatre balades recollides presenten les següents característiques:

La Malmonjada i *Al Carrer de l'Hospital* són de compàs binari compost i de tonalitat major. La balada *A la plaça en ballen coques* presenta un esquema mixt: pre-pentatònic de tres sons en el primer període, i dòric en el segon; *Tristesia* està en mode dòric i en compàs binari simple com l'anterior.

La forma musical està totalment compenetrada amb el text: la melodia està formada per una frase de dos períodes —cadascun dels quals equival a un vers—, suspensiu el primer i conclusiu el segon. En les dues cançons en tonalitat Major, el final del primer període descansa sobre la funció tonal de dominant que li dona el caràcter suspensiu; el segon període clou la frase i acaba amb la tònica, que li dona el caràcter conclusiu. En les altres dues succeeix de forma semblant.

La rima aguda i plana dels distints hemistiquis es correspon amb el final masculí i femení dels diferents semiperíodes —un semiperíode musical equival a un hemistiqui— que formen la frase musical.

La Malmonjada

U - na xi - ca mon - ja, din - tre de un con - vent din - tre de un con - vent
 Plo - ra quarts i ho - res, plo - ra a - mar - qa - ment.

Una xica monja,
 dintre de un convent
dintre de un convent
 plora quarts i hores,
 plora amargament.

La mare abadessa	ia n'ha pres esment,
de què ploreu monja	i en quet sentiment?
ploro per a un jove	que n'és molt prudent
que si no m'hi caso	moriré per ell;
moriu's moriu's monja	que us enterrarem,
les tumbes són noves	i les estrenarem;
de flors i violes	us enramarem,
una xica monja	dintre de un convent.

Recollida d'Esperança Estradé. L'esquema mètric és el següent:
 10 (5/5) e; és a dir: els 10 versos de què es compona són de 10 síl·labes i dividits en dos hemistiquis de 5 síl·labes cada un, la rima aguda i assonant en e. Milà i Fontanals en recollí una versió en el seu *Romancerillo catalán*.

Al carrer de l'Hospital

Al ca - rrer de l'Hos - pi - tal tres por - tes a la mà dre - ta n'hi ha
 dos es - tu - di - ants, fes - te - gen la Ma - ri - e - ta.

Al carrer de l'Hospital
tres portes a la mà dreta,
n'hi ha dos estudiants,
festegen la Marieta

I no li volen donar	ni amb diners ni amb moneda,
quina se la va pensar	de vesti-se'n de mongeta,
i allà a les deu de la nit	ia se'n va i truca a la puerta
hostalera baixa a obrir	baixa a obrir aquesta mongeta,
quina mongeta sou vos	que en aquesta hora aneu soleta?
vos d'això no en fassau cas	així ho mana l'abadessa,
mongeta pugeu cap dalt	la taula està paradeta
del bon pa i del bon vi	de la bona viandeta,
quan són a mig sopar	la monja es posa tristeta,
de què esteu tristeta vos	de què n'esteu tan tristeta?
de què estic tristeta io	que hauré de dormir soleta,
no dormireu soleta no	dormireu amb la Marieta;
Marieta gafa el llum	cap a dormir amb la mongeta,
mare io no hi vull anar	que és l'estudiant de lletra;
Marieta gafa el llum	antes que el bastó no regna,
i essent a mig despullar	ia n'hi veu calça blanqueta;
quina mongeta sou vos	que al davall porteu calceta?
vos d'això no en fassau cas	istil de la nostra terra;
i essent a mija nit	ia n'hin parla d'amorettes,
quina mongeta sou vos	que me'n parreu d'amorettes?
no sóc mongeta, no	soe l'estudiant de lletra,
i a l'endemà al dematí	sa mare l'en cridadeta;
Marieta fa bon dormir	fa bon dormir amb la mongeta?
mare si fa bon dormir	amb l'estudiant de lletra;
comenceu un llençolet	i acabeu una bruseta,
comenceu don dorondon	i acabeu don dorondeta.

Recollida d'Esperança Estradé. Aquesta és la més llarga de les quatre balades aplegades, però de la qual desconec si existeixen altres versions (qüestió difícil d'escatir per la manca d'un índex classificatori de les balades catalanes). L'esquema mètric és el següent: 14'(7/7)e-x=, els versos de 14 síl·labes estan dividits en dos hemistiquis de 7 síl·labes cada un, la rima és plana i en e.

A la plaça en ballen coques

A la pla-ça ba - llen co - ques ma-re di - xeu - m'hi a - nar
ma-re di - xeu m'hi a - nar.

A la plaça en ballen coques
A la plaça en ballen coques
mare dixeu-m'hi anar
mare dixeu-m'hi anar.

No hi vagis Caterineta	que ton pare ha d'arribar,
tant si'rriba com no'rriba	ia la plaça vull anar.
i al cap d'una estoneta	ia el seu pare va arribar,
a on vas filleta meva	vaig a la plaça a ballar,
la primera garrotada	un bracet li va trencar.
La segona garrotada	la cameta li va trencar.
La tercera garrotada	morteta la va deixar.

Recollida de Maria i Teresa Augé i Boada. La versió és bastant reduïda. L'esquema mètric és: 14 (7/7) a.

Tristesa

A la nit de Sant Jo - an es u - na nit molt a le gre els com
panyes me'n van di - ent: Jo - an per què no t'a - le - gres ?

A la nit de Sant Joan
A la nit de Sant Joan
és una nit molt alegre
els companys me'n van dient:
Joan, perquè no t'alegres?

Com me puc alegrar io	m'han casat la meva prenda
I'han casada alluny d'aquí	per mai més podé-la veure.
I el dia que es va casar	vaig passar per casa seva,
Déu del cel ho va volguer	que en sortís a la finestra.
Ella s'en posa a plorar	io en plorava molt més que ella,
no en ploris Teresa no	que en tinc dugues filles teves:
la una és una anell d'or	amb tres pedretes vermelles,
i l'altra n'és un mocador	que hi diu lo nom de Teresa.

Recollida de Teresa Augé i Boada. Milà i Fontanals la recull en el seu *Romancerillo catalán*. L'esquema mètric es 14'(7/7)e-x.

4.3. El romanço

Al costat de les balades que acabem de veure, de tradició estrictament oral, hi ha un altre tipus de cançó llarga de formació més moderna: els romanços, els quals formen part de la literatura de canya i cordill; són, per tant, literatura popularitzada transmesa oralment però composta per escrit com les Nades i altres tipus de cançons religioses. Generalment, són una sèrie de quartetes el contingut de les quals és sovint un fet truculent, encara que també utilitzi altres tipus de temes.

Ara si que ho tindrè bé

A-ra si que ho tin dré bé, que la ma-re n'és a pla-ça,
per es-criu-re u-na car-te-ta al meu Jo-a-net de l'à-ni-ma.

- I. Ara si que ho tindrè bé,
que la mare n'és a plaça,
per escriure una carteta
al meu Joanet de l'ànima.

- II. Ai Joanet de ma vida
te'n diré ma valuntat,
te'n diré la meva pena,
la meva ànima on s'està.
- III. De quand era joveneta
que amb tu vaig posar l'amor
i ara no te la puc treure
ni amb cadenes de foc.
- IV. Les amigues se n'enriuen
al saber que amb tu he renyit,
abans tant que m'estimaves
i ara me n'has avorrit.
- V. Quan sentis tocar campanes
baixaràs baix al carrer,
veuràs el llanto dels pares
i dels meus germans també.
- VI. Mes germanes'niran negres,
passaran pel teu davant,
per mica que tu m'estimis
t'ha de ser una pena gran.
- VII. Quan facin lo meu enterro
posaràs-te al cap del dol,
pensaràs amb les cosetes
que te'n deia el teu consol.
- VIII. Fixa't bé la sepultura,
allí on me posaran,
sols me puguis visitar-me
la diada de tots Sants.
- IX. Si els teus companys te'n pregunten
a on tens l'enamorada,
respondràs en tot resolt:
Déu l'hagi ben perdonada.

- X. Ia no puc escriure més
perquè el cor ia se me nua
al pensar que per l'amor
me'n vaig a la sepultura.
- XI. Ai mare la meva mare,
el Joanet m'ha dixat
embrassada de tres mesos
i per això m'hei enverenat.

Recollida de Maria Folch.

Eren dos enamorats

E - ren dos e - na - mo - rats, vi - vi - en fo - ra d'aquí,
van es - tar set anys a veu - res i e - lla se'n va mo - rir.

- I. Eren dos enamorats,
viven fora d'aquí,
van estar set anys a veure's
i ella se'n va morir.
- II. Al'ribar ell a casa seva,
per ella va preguntar,
la contesta que n'hi feien:
l'enquèntaràs al fossar.
- III. Ell que en gafa la guitarra
i al cementiri va anar,
i als peus de la sepultura
i allí se'n posa a tocar.

- IV. –Desperta't ànima meva,
 desperta't ara que hi sóc
 que si tu em diguessis qui eres
 io també et diré el qui sóc.
- V. –Sóc l'amor que te'n ve a veure
 i la que te'n ve a buscar;
 –ai amor si tu em vegessis,
 de por et faria marxar.
- VI. –Tu de por no me'n faries,
 ni io te'n faria a tu;
 ai amor si pogués viure
 a la sepultura amb tu.
- VII. Allà a la pedra del món,
 tres lletres hi vaig escriure
 del que diu l'enamorat:
 sense l'amor no pot viure.
- VIII. –Si mai tens cap criatura,
 li poses el nom de io,
 que quan cridaràs amb ella
 sempre pensaràs amb io.

Recollida de Teresa Augé.

5. EL CANÇONER INFANTIL

En parlar del cançoner infantil hem de distingir entre el que podem anomenar “Entreteniments infantils” i “Cançons de la segona edat”. Els entreteniments infantils són les cançons cantades pels adults i amb les quals el nen apren a conèixer el seu propi cos, dominar els seus moviments i connectar amb el món extern. Cançons d'aquest tipus són l'*Arri, arri, tatanet; Ralet, ralet, etc.*

Les cançons de la segona edat són les cantades pels infants i les que pertanyen al cançoner infantil estricte. Les altres poden considerar-se pertanyents a l'adult, encara que el mòbil que les origini i el destinatari d'aquestes sigui l'infant.

Les característiques bàsiques de les cançons infantils són: la irregularitat mètrica, un contingut sense sentit i la utilització de la cantarella o bé de la melodia d'àmbit restringit.

No obstant això, els jocs i balls rodons admeten elements musicals i poètics del món dels grans.

Conillets d'anar a amagar (Joc)

Co-ni- llets d'a-nara-ma-gar, la lle- bre-ta va a ca-çar, per a-
 cí, per a- llà, pel por-tal de Bar-be-rà; xec pom, qui-na ho-ra
 e-ra? (4) la u-na, les du-gues, les tres. co-ni
 llets a-ma-gueu-se bé que la lle-bre-ta ia ve!

Conillets d'anar a amagar,
 la llebreta va a caçar,
 per ací, per allà,
 pel portal de Barberà;
 — xec pom, quina hora era?
 — la una, les dugues, les tres.
 — conillets amagueu-se bé
 que la llebreta ia ve!

Ball redó

Ball re- dó Ca-te-ri-ne-ta Ca-te-ri-ne-ta Ball re-dó Ca-te-ri-
 ne-ta, Ca-te-ri-nó.

Ball redó
Caterineta
Caterineta
ball redó
Caterineta, Caterinó

Qu'hes menjat?
cansaladeta i pa torrat.

Qu'hes begut?
garnatxeta amb un embut

El gall i la gallina

The image shows a musical score for the song 'El gall i la gallina'. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The melody is simple and rhythmic, with a mix of quarter and eighth notes. The lyrics are: 'El gall i la ga-lli-na s'es-ta-ven al bal-có, la ga-lli-na s'a-dor-mi-a i el gall li fa un pe-tó; do-lent, més que do-lent a què di-ran la gent? que di-quin lo que vul-quin men-tres i o es-ti-gui-con-tent.'

El gall i la ga-lli-na s'es-ta-ven al bal-có, la ga-lli-na s'a-dor-
mi-a i el gall li fa un pe-tó; do-lent, més que do-lent a
què di-ran la gent? que di-quin lo que vul-quin men-tres
i o es-ti-gui-con-tent.

El gall i la gallina
s'estaven al balcó,
la gallina s'adormia
i el gall li fa un petó;
dolent, més que dolent,
a què diran la gent?
que diguin lo que vulguin
mentres io estigui content.

Recollides de Maria Folch.

Al carrer de dalt

Al ca-rrer de dalt n'hi ha u-na fi- nes-tre-ta pas-sa un se-nyo-
ret i ti- rau-na pe- dre-ta, tor-na a pas-sar i tor-na a ti-
rar, Si sa ma-re ho veu què fas a quí Pe- pe-ta?, sem-bles un ga-
tet que em-pai-ta la ra-te-ta.

Al carrer de dalt
n'hi ha una finestreta,
passa un senyoret
i tira una pedreta,
torna a passar
i torna a tirar;
si sa mare ho veu
què fas aquí Pepeta?,
sembles un gatet
que empaita la rateta.

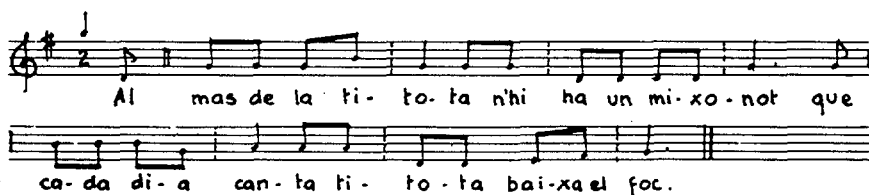
Potecari Brut

Po- te-ca-ri brut tu que no et pen-ti- nes ti-res tots los
polls a dins les me-di- ci- nes.

Potecari brut
tu que no et pentines
tires tots los polls
a dins les medicines

Potecari brut
panxa de garnota
quan no tens diners,
fas mala carota.

Al mas de la titota

Al mas de la titota
n'hi ha un mixonot
que cada dia canta
titota baixa el foc.

Al mas de la titota
padrina no hi aneu
que quan el llop no hi canta
hi canta la guineu.

Recollides de Joan Torrell

EPÍLEG

Aquest és doncs, el repertori de literatura tradicional que he pogut identificar i classificar, una tasca que ha estat possible gràcies a la col·laboració d'un bon nombre de montblanquins, sense l'ajuda dels quals no s'hauria pogut acomplir. Regraccio especialment a la M.ª Teresa Roca que m'ha facilitat l'accès a les persones entrevistades.